

ОСОБЛИВОСТІ СУСПІЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ФОРМАЦІЙ У СИСТЕМІ ПРОСТОРОВОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

©2022 ХАРЧЕНКО Р. В.

УДК 33.332.05
JEL: R12; R13; R59

Харченко Р. В. Особливості суспільно-економічних формацій у системі просторового розвитку регіонів

У статті розглянуто особливості формування нових формацій з урахуванням соціально-економічного розвитку суспільства. Проведено короткий історичний огляд становлення формацій у період розвитку суспільства. Виокремлено основні виклики, з якими зіштовхнулася Україна в сучасних умовах. Проведено огляд розвитку зовнішньоекономічної діяльності регіонів України та виокремлено регіональні особливості здійснення економічної діяльності. Встановлено основні завдання, які мають бути вирішені при розробці та впровадженні відповідних програм соціально-економічного та просторового розвитку регіонів. Виокремлені в статті завдання було згруповано за основними напрямками: економічні, соціальні, виробничі. Обґрунтовано, що просторовий розвиток регіонів та формування нових формацій щодо налагодження нових виробничих зв'язків повинно базуватися на принципах екологічності та збереженні ресурсів. Доведено, що створення нових ефективних формацій потребує відповідного додаткового фінансування, що ускладнює цей процес, оскільки на сьогодні в законодавстві України відсутній механізм фінансування таких форм співробітництва. Визначено, що для формування ефективного просторового співробітництва регіонів необхідним є внесення відповідних змін як у нормативно-правове забезпечення, так і в організаційне. Необхідна розробка відповідного механізму та організаційних заходів, які б сприяли формуванню нових форм виробничих зв'язків і сприяли загальному соціально-економічному розвитку регіонів у нових умовах. Запропоновано основні принципи, на яких має базуватися політика держави для створення умов щодо просторового розвитку регіонів. До основних таких принципів віднесено: визначення відповідних «точок зростання» в регіонах; урахування нових тенденцій і вимог міжнародних ринків; налагодження ефективних міжрегіональних відносин як зовнішньої, так і внутрішньої політики; розробка заходів щодо розвитку пріоритетних територій; урахування факторів зовнішнього та внутрішнього середовища з розробкою відповідних заходів щодо мінімізації негативних явищ.

Ключові слова: суспільно-економічна формація, регіон, просторовий розвиток, принципи, ефективність, міжрегіональна співпраця.

Рис.: 2. **Бібл.:** 9.

Харченко Руслан Валерійович – молодший науковий співробітник відділу промислової політики та енергетичної безпеки, Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України (пров. Інженерний, 1а, 2 пов., Харків, 61166, Україна)
E-mail: stratos0911@gmail.com

UDC 33.332.05
JEL: R12; R13; R59

Kharchenko R. V. Features of Socioeconomic Formations in the System of Spatial Development of Regions

The article considers the features of the formation of new formations, taking into account the socioeconomic development of society. A brief historical review of the establishment of formations during the development of society is carried out. The main challenges faced by Ukraine in modern conditions are distinguished. An overview of the development of foreign economic activity of the regions of Ukraine is carried out and regional peculiarities of economic activity are highlighted. The main tasks that should be solved in the development and implementation of relevant programs of socioeconomic and spatial development of regions are determined. The tasks identified in the article are grouped by the main directions as follows: economic, social, production. It is substantiated that the spatial development of regions and the establishment of new formations in order to bridge the novel production links should be based on the principles of environmental friendliness and resource conservation. It is proved that the creation of new effective formations requires appropriate additional funding, which complicates this process, since today the legislation of Ukraine does not have a mechanism for financing such forms of cooperation. It is defined that in order to form effective spatial cooperation of the regions, it is necessary to appropriately amend both the regulatory and the organizational provision. It is necessary to develop an appropriate mechanism and organizational measures that would facilitate the formation of novel forms of production ties and contribute to the overall socioeconomic development of the regions in new conditions. The main principles on which the State policy should be based for creating conditions for spatial development of regions are proposed. Such principles include: the definition of appropriate «growth points» in the regions; taking into account new trends and requirements of international markets; establishment of effective interregional relations of both foreign and domestic policy; development of measures for the development of priority territories; taking into account the factors of the external and internal environment with the development of appropriate measures to minimize negative occurrences.

Keywords: socioeconomic formation, region, spatial development, principles, efficiency, interregional cooperation.

Fig.: 2. **Bibl.:** 9.

Kharchenko Ruslan V. – Junior Researcher of the Department of Industrial Policy and Energy Security, Research Centre of Industrial Problems of Development of NAS of Ukraine (2 floor 1a Inzhenernyi Ln., Kharkiv, 61166, Ukraine)
E-mail: stratos0911@gmail.com

На сьогодні ситуація, яка склалася у зв'язку з пандемією COVID-19 та воєнною ситуацією в Україні, призвела до зниження економічного розвитку багатьох регіонів світу. Україна та її регіони не стали винятком. Окрім негативного впливу пан-

демії COVID-19 на регіональний розвиток, Україна відчула негативні наслідки у зв'язку з політичною ситуацією в державі. Такі зміни негативно вплинули на загальний соціально-економічний розвиток регіонів. Найбільш вразливими на сьогодні є регіони, які зна-

ходяться на прикордонних територіях, що потребує у подальшому формування нових формацій у питаннях їх міжрегіонального і просторового співробітництва. Тому дослідження етапів зміни та формування нових просторових зв'язків на сьогодні є досить актуальним для економіки України. Перебудова відповідних економічних, логістичних зв'язків, зміна орієнтації регіонів потребують встановлення нових форм співробітництва, створення нових хабів у всіх сферах економіки держави. Дослідження таких змін щодо формування нових соціально-економічних формацій у просторовому розвитку регіонів і визначили актуальність даного дослідження.

Питаннями просторового розвитку регіонів і формування нових регіональних форм співпраці займалися багато іноземних і вітчизняних учених. Серед іноземних дослідників прикладними аспектами щодо формування та просторого розвитку регіонів займалися Е. Алаев, М. Вебер, А. Геттнер, У. Ізард, В. Кристаллер, А. Льош, М. Портер, Ф. Перру, Б. Родоман, П. Хаггет, Дж. Форрестер та інші. Серед вітчизняних науковців ці питання досліджували Ю. Білоконь, І. Бистряков, В. Геєць, Б. Данилишин, М. Долішній, В. Захарченко, М. Кизим, В. Кравців, Н. Павліха, С. Шульц та інші.

Метою статті є визначення особливостей суспільно-економічних формацій у системі просторового розвитку регіонів.

Для визначення особливостей щодо формування та розвитку відповідних соціально-економічних формацій доцільно перш за все дослідити історичний аспект їх формування. Так, при розвитку суспільства виникає потреба у зміні взаємодії продуктивних сил регіонів і налагодженні виробничих відносин. Адаже з інноваційним розвитком і появою нових продуктивних сил відбувається конфлікт зі старими економічно-виробничими відносинами, що призводить до необхідності встановлення нових форм взаємодії суб'єктів регіонального розвитку. У просторовій взаємодії на появу таких форм суттєво впливає саме інноваційний розвиток регіонів. На кожному етапі суспільного розвитку були сформовані відповідні соціально-економічні форми суспільства зі своїми притаманними ознаками. Встановлення відповідних закономірностей щодо соціально-економічного розвитку регіонів та їх просторової взаємодії дає змогу встановити особливості щодо відтворення суспільного ладу в різних країнах на одному етапі суспільного розвитку. Також установлення таких закономірностей дає змогу визначити особливості соціально-економічного розвитку всіх капіталістичних країн з виокремленням їх відмінностей однієї від іншої на одному етапі розвитку. При цьому слід враховувати не тільки загальні особливості, але й специфічні, які виникають у певних країнах як наслідок їх соціально-культурного й економічного розвитку. Такі

особливості та закономірності можна відслідкувати в розвитку таких країн, як Велика Британія, Сполучені Штати Америки, Франція та ін., з урахуванням їх національних особливостей та історичних умов розвитку.

Так, якщо розглядати історично, то в період марксизму було виокремлено такі соціально-економічні форми взаємодії, як первісно-громадський устрій, рабство, феодалізм, капіталізм, комунізм. Першою соціально-економічною формацією був первісно-громадський устрій, який через свій розпад призвів до появи класових, антагоністичних суспільно-економічних формацій. У своїх працях Маркс та Енгельс зазначали, що при встановленні класового суспільства діяв азіатський спосіб виробництва, на зміну якому було сформовано комунізм.

Постійна зміна суспільно-економічних форм вважається головним чином протиставленням нових продуктивних сил і відсталих виробничих відносин. К. Маркс відкрив загальну закономірність, згідно з якою зміна соціально-економічної формації може відбуватися лише за умови розвитку продуктивних сил і виробничих відносин за умови їх збалансованого розвитку. Перехід від однієї соціально-економічної форми до іншої здійснюється шляхом соціальної революції, яка може спричинити протиріччя між виробничими відносинами та продуктивними силами, оскільки первинними виступають саме суспільні відносини, які вже потім формують виробничі відносини. Цілісність виробничих відносин є основою їх природи і залежить від способу життя людей та всіх інших соціальних явищ. Проте слід відмітити, що виробничі відносини формуються на основі розвитку самих продуктивних сил з урахуванням їх рівня розвитку.

Якщо розглядати саме регіональний розвиток в Україні, то історично продуктивні сили в східних і західних регіонах є різними, що мало вплив на формування відповідних виробничих відносин. Історично склалося, що в східних і центральних регіонах більш розвиненими є промислові види економічної діяльності, у західних і північних – сільськогосподарські та сфера торгівлі. На формування виробничих відносин суттєвий вплив має зовнішнє оточення регіонів, тим самим воно сприяє також встановленню відповідних просторових хабів. Одним із напрямів визначення ефективності просторового розвитку регіонів є обсяги експортно-імпорتنних операцій, оскільки саме така взаємодія характеризує наявність відповідних виробничих відносин. Якщо розглядати просторовий розвиток регіонів України через обсяги зовнішньоекономічної діяльності як одного з елементів такої взаємодії, то за період з 2016 по 2021 рр. обсяги експорту товарів у регіональному розрізі наведено на *рис. 1*. Загальна тенденція експорту товарів за аналізований період має позитивну динаміку. Так, у 2021 р. порівняно із аналогічними періодами зниження рівня експорту спостерігається в

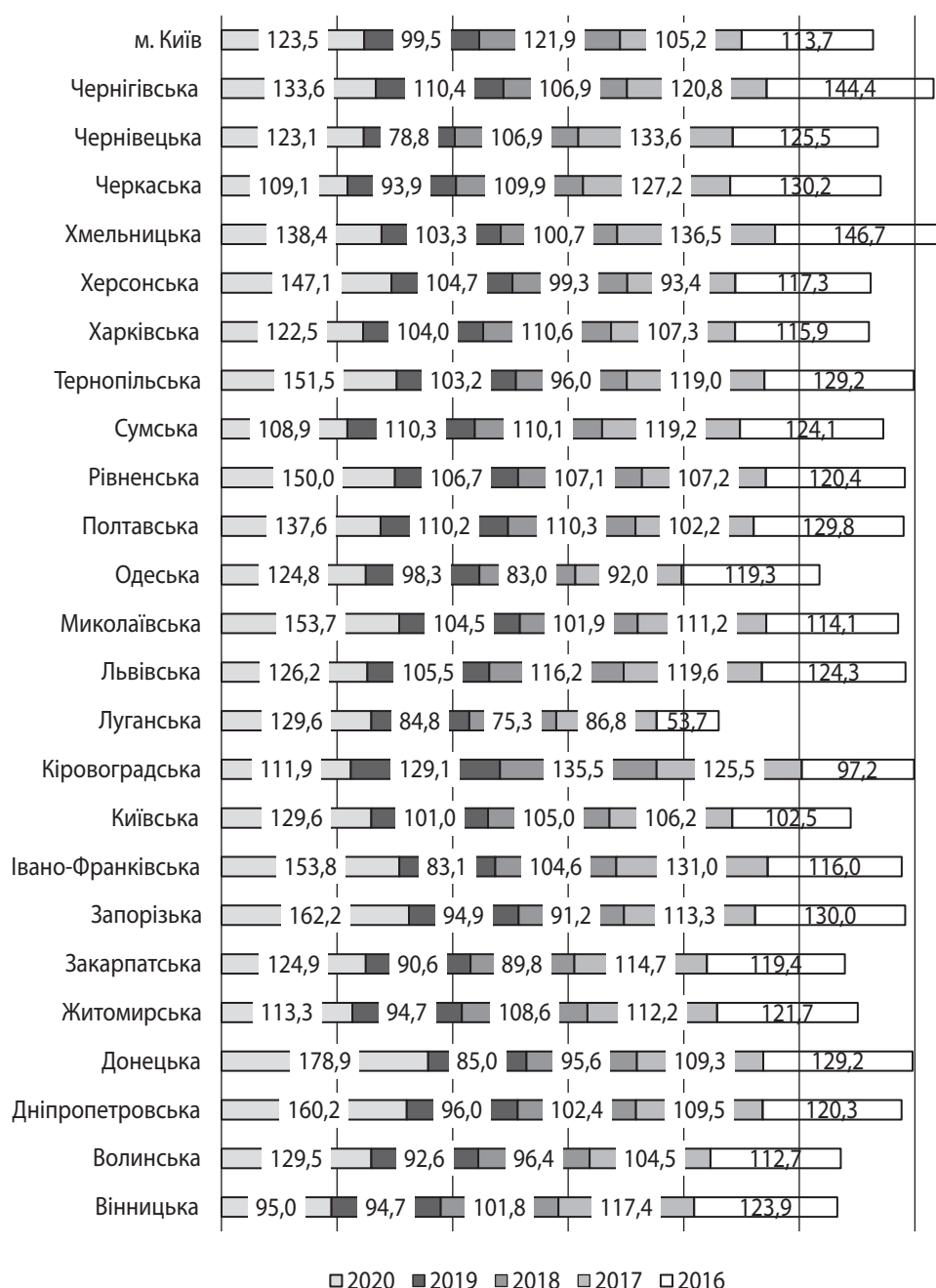

Рис. 1. Регіональні обсяги експорту товарів (у % до попереднього року)

таких регіонах, як Вінницька, Сумська, Хмельницька, Черкаська, Чернівецька та Чернігівська області [1].

Збільшення рівня експорту товарів є позитивною тенденцією, яка свідчить про те, що підприємства більш ефективно використовують виробничі зв'язки з урахуванням поліпшення інноваційного розвитку галузі. Найбільш суттєве збільшення рівня експорту товарів за аналізований період спостерігається в Дніпропетровській, Донецькій, Запорізькій, Івано-Франківській, Рівненській і Миколаївській областях. Збільшення експорту спостерігається в більшості регіонів, які мають промислові виробничі зв'язки як основу свого розвитку. Інноваційний розвиток промисловості сприяв зміні як продуктивних сил у регіонах, так і налагодженню нових виробничих

зв'язків. Якщо розглядати тенденції імпорту товарів у регіональному розрізі, то загалом в Україні спостерігається тенденція до його зменшення (рис. 2) [1].

Зменшення імпорту в промислових регіонах пояснюється власним розвитком виробництва і впровадженням інновацій. На більшості промислових підприємств інноваційний розвиток став пріоритетним напрямом реалізації їх потенціалу. Збільшення власного виробництва сприяло загальному регіональному розвитку. У Донецькій області зменшення імпорту товарів у 2021 р. порівняно з 2016 р. відбулося на 35,5%, в Івано-Франківській – на 49,0%. Збільшення імпорту товарів спостерігалося в Сумській області (на 1,0%), у Черкаській області (на 2,8%), у Луганській області (на 9,8%). Збільшення імпорту в цих регіонах пов'язано зі

Рис. 2. Регіональні обсяги імпорту товарів (у % до попереднього року)

зниженням їх загального розвитку та специфікою виробництва. З розвитком просторового співробітництва в регіонах України змінюється пріоритетність їх економічних галузей. Так, з інноваційним розвитком більшість регіонів змогли налагодити відповідні виробничі відносини, створивши відповідні хаби.

Основним принципом щодо формування відповідних формацій у системі просторового розвитку регіонів є ефективність перерозподілу ресурсів і доходів між регіонами, інноваційний розвиток, модернізація галузей з використанням новітніх технологій. При цьому особливу увагу слід звернути на соціальну складову, тим самим надаючи підтримку менш розвиненим регіонам, оскільки для налагодження відповідних формацій у таких регіонах використання інструментарію державної підтримки є досить низьким. Для формування відповідних хабів як промислового, так і сільськогосподарського при-

значення, необхідною умовою є створення «точок економічного зростання» в розвинених регіонах.

Зосередження в таких «точках» достатніх ресурсів промислового, кадрового та інноваційного резерву дасть змогу сформувати відповідні потужні хаби промислового та інноваційного призначення. Створення таких центрів економічного розвитку сприятиме загальному підвищенню соціально-економічного добробуту регіону та налагодженню його потужних виробничих зв'язків [2]. Створення таких формацій на основі формування промислових і сільськогосподарських хабів дозволить більш ефективно запроваджувати політику держави в питаннях просторового розвитку регіонів [2].

Так, створення таких формацій потребує відповідного додаткового фінансування, що ускладнює цей процес, оскільки на сьогодні в законодавстві України відсутній механізм фінансування таких форм співробітництва. Перш ніж вносити відповідні пропози-

ції щодо нормативно-правового забезпечення таких формацій, необхідно виокремлення відповідних завдань, які сприятимуть економічному та соціальному зростанню регіонів та країни в цілому. На розвиток таких форм співробітництва суттєвий вплив мають фактори зовнішнього та внутрішнього середовища, оскільки атрибути економічного простору відіграють певну роль під впливом цих факторів, зберігаючи стабільність і здатність до змін.

Так, до основних завдань *економічного впливу* щодо просторового розвитку регіонів на основі формування нових формацій віднесено:

- ✦ створення відповідних умов щодо інноваційного розвитку регіонів;
- ✦ підвищення їх загальної конкурентоспроможності;
- ✦ розвиток інфраструктурного забезпечення;
- ✦ створення позитивного інвестиційного клімату;
- ✦ розвиток відповідної транспортної інфраструктури залежно від потреб хабів;
- ✦ інтелектуалізація капіталу.

В основу підвищення конкурентних переваг покладено напрям розвитку підприємницьких і бізнес-структур, які сприятимуть формуванню позитивного інвестиційного клімату. На сьогодні головним пріоритетом інноваційного розвитку підприємств є раціональне використання ресурсів регіону й екологічність виробництва.

Так, до основних завдань *виробничого напрямку* щодо просторового розвитку регіонів на основі формування нових формацій віднесено:

- ✦ створення відповідних форм і кластерів за сферами виробництва;
- ✦ сприяння інноваційному розвитку виробництва;
- ✦ розвиток інноваційно-інвестиційної складової в регіонах;
- ✦ розвиток інтеграційних процесів на підприємствах [3].

До основних завдань у *соціальной сфері* віднесено:

- ✦ забезпечення інтелектуалізації капіталу;
- ✦ сприяння профорієнтації працівників залежно від нових потреб виробництва;
- ✦ сприяння створенню нових виробництв і нових робочих місць;
- ✦ підвищення кваліфікації працівників для забезпечення їх конкурентоспроможності;
- ✦ узгодженість фінансування відповідних державних і регіональних програм у питаннях соціально-економічного розвитку регіонів;
- ✦ розвиток ринку праці з урахуванням нових вимог щодо спеціальностей та кількісного складу процесів;
- ✦ захист національних інтересів держави;

- ✦ сприяння розвитку відсталих регіонів і територій пріоритетного розвитку.

Модернізація економіки регіонів та держави повинна відбуватися на основі інноваційного розвитку та інтелектуалізації капіталу в усіх сферах економічної діяльності. Виробництво має відповідати екологічним нормам сталого розвитку. Необхідно залучати відповідні кошти щодо інфраструктурного розвитку регіонів, яке сприятиме міжрегіональній і просторовій співпраці, налагодженню виробничих зв'язків між виробництвами та регіонами [4].

Проте на сьогодні ускладнюється реалізація всіх виокремлених завдань, оскільки не має відповідного організаційного забезпечення щодо їх реалізації. В існуючому нормативно-правовому та організаційному забезпеченні відсутня чітка система щодо формування відповідних рішень у питаннях виконання поставлених завдань щодо розвитку просторового співробітництва на основі нових формацій. Таке організаційне забезпечення повинно обов'язково враховувати особливості кожного регіону та залежно від цього розробляти відповідні напрями щодо налагодження їх просторової співпраці.

У сучасних умовах, в яких опинилася Україна, до основних *перешкод* на шляху формування відповідних формацій і налагодження просторового співробітництва в економічному та виробничому плані можна віднести такі:

- ✦ низький рівень валового регіонального продукту;
- ✦ низька інвестиційна привабливість регіонів;
- ✦ втрата виробничого потенціалу;
- ✦ низький рівень інноваційної спроможності підприємств;
- ✦ високий рівень безробіття населення;
- ✦ зниження загального кадрового потенціалу в регіонах, особливо з низьким рівнем розвитку;
- ✦ зниження рівня якості життя населення.

Тому програми щодо розвитку регіонів та їх просторового співробітництва повинні включати такі заходи [5; 6]:

- ✦ розвиток інноваційного виробництва;
- ✦ розвиток транспортної, виробничої та соціальної інфраструктури;
- ✦ посилення взаємодії між регіонами;
- ✦ розвиток екологічного виробництва;
- ✦ раціональне використання як виробничих, так і людських ресурсів.

Для реалізації запропонованих заходів політика держави та регіональних органів влади повинна базуватися на таких *принципах*:

- ✦ урахування існуючої ресурсної потужності окремого регіону з визначенням його «точок зростання»;

- ✦ заходи державної підтримки повинні враховувати сучасні ринкові тенденції та рівень регіонального розвитку;
- ✦ налагодження міжрегіональних відносин як усередині країни, так і з регіонами інших держав;
- ✦ розробка заходів щодо розвитку пріоритетних територій;
- ✦ формування нових формацій на основі виокремлення відповідних хабів за принципом домінуючого виду економічної діяльності;
- ✦ урахування факторів впливу зовнішнього та внутрішнього середовища, які впливають на просторовий розвиток і співпрацю регіонів.

Нові умови, в яких опинилася держава, потребують кардинально нових підходів до розвитку регіонів, установлення їх пріоритетності за видами економічної діяльності, оскільки нові умови змінять пріоритетність регіонів за видами економічної діяльності, загальний соціально-економічний стан деяких регіонів. Загалом Україна втратить частину свого потенціалу на деякий період. Для його відновлення, стабілізації та нарощування нових потужностей необхідним буде залучення іноземних інвесторів для відбудови країни та її промислово-виробничих потужностей [7–9]. Тому потребують значної зміни та доопрацювання відповіді програми регіонального розвитку, які повинні включати формування нових виробничих зв'язків, посилення співпраці з країнами Європи та Заходу, пошук нових бізнес-партнерів як на регіональному, так і на національному рівнях.

ВИСНОВКИ

Таким чином, запропоновані заходи щодо формування нових формацій у питаннях просторового розвитку регіонів повинні забезпечити ефективне запровадження державної та регіональної політики в питаннях реалізації потенціалу держави. Через запровадження відповідних організаційних, економічних, виробничих заходів, які мають бути націлені на просторовий розвиток регіонів у нових умовах, повинно бути сформовано відповідні виробничі напрями. Переформування регіонів щодо сфер впливу в тих чи інших видах економічної діяльності потребує розробки та вдосконалення відповідних програм, заходів щодо їх стимулювання, фінансування та розвитку. Окрім налагодження системи виділення відповідного фінансування щодо розвитку регіонів, доцільним є запровадження дієвого механізму контролю за цільовим використанням цих коштів. Потребує вдосконалення податкова база для підприємств, які запроваджують принципи соціальної й екологічної політики у своїй діяльності. Держава повинна стимулювати бізнес, регіони для їх розвитку, що в сукупності приведе до загального розвитку держави та підвищення рівня її доходів. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Панкратов В. А. Стратегія розвитку соціально-економічних систем на основі методологій передбачення та когнітивного моделювання : дис. ... канд. техн. наук : 01.05.04. Київ, 2017. 198 с.
3. Омаров Ш. А. Стратегія сталого розвитку регіонів України: оцінка та прогнозування : монографія. Харків : ВД «ІНЖЕК», 2014. 288 с.
4. Щодо інструментів розкриття «точок зростання» у стратегіях соціально-економічного розвитку регіонів. Аналітична записка / НІСД. 08.02.2011. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/regionalniy-rozvitok/schodo-instrumentiv-rozkrittya-tochok-zrostannya-u-strategiyakh>
5. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку та Методики проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації державної регіональної політики» від 21.10.2015 р. № 856. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/856-2015-p#Text>
6. Смаглюкова Т. М. Методика комплексної оцінки інвестиційної привабливості регіонів з урахуванням їх галузевої спеціалізації. *Проблеми сучасної економіки*. 2007. № 3. С. 113–124.
7. Кизим Н. А., Узунів В. В. Программно-целевой подход к государственному управлению социальной напряженностью в регионах страны : монография. Харьков : ИД «ИНЖЭК», 2007. 204 с.
8. Берданова О. Стратегічне планування місцевого розвитку. Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні». DESPRO. Київ, 2012. 88 с.
9. Петрович Й. М. Модернізація промислових підприємств як важлива передумова розвитку їх конкурентоспроможного потенціалу. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Проблеми економіки та управління»*. 2015. № 815. С. 3–8.

REFERENCES

- Berdanova, O. *Stratehichne planuvannya mistsevoho rozvytku* [Strategic Planning of Local Development]. Kyiv: Shveitsarsko-ukrainskyi proekt «Pidtrymka detsentralizatsii v Ukraini». DESPRO, 2012.
- Kizim, N. A., and Uzunov, V. V. *Programmno-tselevoy pokhod k gosudarstvennomu upravleniyu sotsialnoy napryazhennostyu v regionakh strany* [A Program-targeted Approach to the State Management of Social Tensions in the Regions of the Country]. Kharkiv: ID «ІНЖЕК», 2007.
- [Legal Act of Ukraine] (2015). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/856-2015-p#Text>
- Oftsiyniyi sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy. <http://www.ukrstat.gov.ua/>
- Omarov, Sh. A. *Stratehiia staloho rozvytku rehioniv Ukrainy: otsinka ta prohnozuvannya* [Strategy of Sustainable Development of Regions of Ukraine: Assessment and Forecasting]. Kharkiv: VD «ІНЖЕК», 2014.

Pankratov, V. A. "Stratehiia rozvytku sotsialno-ekonomichnykh system na osnovi metodolohii peredbachennia ta kohnityvnoho modeliuvannia" [Strategy for the Development of Socio-economic Systems Based on Methodologies of Prediction and Cognitive Modeling]: dys. ... kand. tekhn. nauk : 01.05.04, 2017.

Petrovych, I. M. "Modernizatsiia promyslovykh pidpriemstv yak vazhlyva peredumova rozvytku yikh konkurentospromozhnoho potentsialu" [Modernization of Industrial Enterprises as an Important Precondition of their Competitive Potential Development]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnikha». Seriia «Problemy ekonomiky ta upravlinnia»*, no. 815 (2015): 3-8.

"Shchodo instrumentiv rozkryttia «tochok zrostannia» u stratehiikh sotsialno-ekonomichnoho rozvytku rehioniv. Analitychna zapyska" [Regarding the Tools for Revealing «Growth Points» in the Strategies of Socio-economic Development of the Regions. Analytical Note]. NISD. February 08, 2011. <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/regionalniy-rozvitok/schodo-instrumentiv-rozkryttia-tochok-zrostannia-u-strategiyakh>

Smahliukova, T. M. "Metodyka kompleksnoi otsinky investytsiinoi pryvabyvosti rehioniv z urakhuvanniam yikh haluzevoi spetsializatsii" [Methods of Complex Estimation of Investment Attractiveness of Regions Taking into Account Their Branch Specialization]. *Problemy suchasnoi ekonomiky*, no. 3 (2007): 113-124.

УДК 332.1

JEL: R11; R19

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-2-59-67>

АНАЛІЗ ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ТА ПОДОЛАННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ У СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РЕГІОНАМИ В УКРАЇНІ

©2022 СЕМИГУЛІНА І. Б., ЯРОШЕНКО І. В., ДОРОНІНА М. С.

УДК 332.1

JEL: R11; R19

Семигуліна І. Б., Ярошенко І. В., Дороніна М. С. Аналіз теоретико-методичних підходів до визначення та подолання регіональних проблем у системі публічного управління регіонами в Україні

Тематика публічного управління регіонами залишається актуальною для всіх країн світу в різні історичні періоди розвитку суспільства. Результативність регіональної політики на основі своєчасного виявлення та вирішення існуючих територіальних проблем виступає фундаментом для пошуку ідей і підходів до формування та функціонування ефективної системи публічного управління розвитком країни в цілому та її регіонів зокрема. Особливості функціонування країн у світі в різні часові періоди їх існування, такі, наприклад, як зміна тенденцій, поява суперечностей, набуття важливості певних ключових ідей для формування напрямів територіального управління за різних умов розвитку, зумовили виникнення ряду теорій, які в практичному полі стали фундаментом для розробки методології публічного управління регіональним розвитком, що дозволяє визначати принципи, пріоритети, напрями, способи формування та функціонування, механізми та моделі розвитку й управління, шляхи застосування ресурсів тощо. Їх використання дозволяє пояснювати та передбачати тенденції розвитку регіонів, розробляти підходи до визначення та подолання територіальних проблем, формувати інструменти практичної реалізації. Значну кількість запропонованих у науковому колі теорій регіонального розвитку, відповідно до схожості цілей і напрямів реалізації, об'єднано в групи. Це теорії просторового розміщення, неокласичні, кумулятивного зростання, саморозвитку та конкурентоспроможності, сталості тощо. На етапі сучасного розвитку України, що характеризується впровадженням децентралізаційних процесів у публічне управління територіальним розвитком, узагальнення багаторічного світового (зокрема, європейського) і накопиченого вітчизняного досвіду, використання теоретичних засад регіонального управління сприятиме подальшому вдосконаленню та пошуку нових науково-методичних підходів до визначення проблем розвитку українських регіонів і шляхів їх вирішення.

Ключові слова: публічне управління регіональним розвитком, система публічного управління, регіональні проблеми, теоретико-методичні підходи, регіональна політика.

Табл.: 1. **Бібл.:** 21.

Семигуліна Ірина Борисівна – кандидат економічних наук, молодший науковий співробітник відділу макроекономічної політики та регіонального розвитку, Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України (пров. Інженерний, 1а, 2 пов., Харків, 61166, Україна)

E-mail: isemigulina@i.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9523-3322>

Ярошенко Ігор Васильович – кандидат економічних наук, завідувач відділу макроекономічної політики та регіонального розвитку, Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України (пров. Інженерний, 1а, 2 пов., Харків, 61166, Україна)

E-mail: iyaroshenko@i.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7107-5550>

Дороніна Майя Степанівна – доктор економічних наук, професор, старший науковий співробітник, Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України (пров. Інженерний, 1а, 2 пов., Харків, 61166, Україна)

E-mail: doroninamas@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8074-375X>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/2307243/maya-s-doronina/>